

Een tuin waar jij morgen zal leven

t.g.v. de Dag van de Aarde en Bevrijdingsdag

5 mei 2019

voorgangers: Aline Barnhoorn (overweging), Hans Opschoor, Einar Sies

Inleiding op het thema

Bevrijdingsdag. Gisteren herdachten we de doden uit de oorlog. Vandaag vieren we de vrijheid, die we als een fakkel door moeten geven aan de generatie na ons.

En het is vandaag ook de dag van de aarde.

Een bijzondere kans...

Want het eerste slachtoffer van iedere oorlog is de aarde.

De aarde wordt wreed omgewoeld, krijgt ontelbare doden te begraven, en de hemel vergaat van de kruitdampen, de gifgassen en de uitstoot van crematoria...

En dan al die dieren, de honden, paarden, duiven, dolfijnen, ratten, die voor oorlogsdoeleinden worden getraind ...En al de dieren die van wie de leefomgeving vernietigd wordt... Het landschap is pokdalig en onvruchtbaar van de bomkraters en de scherven en onder de oppervlakte roesten de blindgangers. Voor de kust van België worden nu sporen van mosterdgas gevonden, want de bommen die in zee vielen zijn gaan lekken. Uraniumhoudende kogels blijven lang hun verwoestende werk doen... Landmijnen en bommen blijven ook in vreedstijd decennialang op scherp liggen.

Op de voorplaat staat een afbeelding van klaprozen. Ik leerde de diepe symboliek daarvan kennen tijdens mijn uitzending naar Afghanistan.

In het Verenigd Koninkrijk leggen de mensen bij de dodenherdenking kransen van klaprozen. En ze dragen rond 11 november vaak ook een klaproos op de kleding.

De klaproos is het symbool geworden van de eerste wereldoorlog, the Great War. Klaprozen groeien daar waar de aarde is omgewoeld. Daarom komen ontelbare klaprozen op op onze slagvelden. De dodenakkers, de loopgraven en de bomkraters kleuren rood van de klaprozen, de poppies... Die leveren trouwens ook opium, en heroïne. Om de pijn te verdoven... In Afghanistan bloeien de poppies ook overal...

De Canadese militaire arts, John McCrae, zag in Vlaanderen de aarde rood kleuren van het bloed van de ontelbare doden en ook de ontelbare poppies op de aarde. Hij schreef er zijn beroemde gedicht. 'in Flanders Fields':

In Flanders fields

*In Flanders fields the poppies blow
Between the crosses, row on row
That mark our place; and in the sky
The larks, still bravely singing, fly
Scarce heard amid the guns below.*

*We are the dead. Short days ago
We lived, felt dawn, saw sunset glow,
Loved, and were loved, and now we lie
In Flanders fields.*

*Take up our quarrel with the foe:
To you from failing hands we throw
The torch; be yours to hold it high.
If ye break faith with us who die
We shall not sleep, though poppies grow
In Flanders fields.*

In Vlaanderens velden

*In Vlaanderens velden bloeien de klaprozen
Tussen de kruisen, rij aan rij,
die onze plek markeren; en in de lucht
de leeuweriken, nog steeds dapper zingend
nauwelijks hoorbaar te midden van het kanongebulder beneden.*

*Wij zijn de doden. Nog kort geleden leefden we,
voelden de dauw, zagen de zon ondergaan
beminden en werden bemind en nu liggen we
in Vlaanderens velden*

*Neem ons gevecht met de vijand over:
Met onze stervende handen reiken wij u
de toorts; aan u om haar hoog te houden
Als u ons die sterven ontrouw wordt
zullen wij niet slapen, ook al bloeien de klaprozen
in Vlaanderens velden.*

De tuin waarin wij als mens door God zijn neergezet...wat is daarvan over?

Het motto van deze dienst is: 'een tuin waar jij morgen zal leven'

De Haagse Dominicus wil een groene kerk zijn en is deel van het netwerk 'geloven in groen'

De tuin wordt ingezaaid, er wordt van alles geplant. We zaaien en we maaien... we zoeken naar duurzaamheid, naar een belofte van leefbaarheid voor de generaties na ons.

Gebed

God, wij zijn hier. Als u ons zoekt...

We proberen ons niet te verbergen, maar aan het Licht te komen.

Waar bent U, als wij U zoeken?

Kunt u nog rustig wandelen in de avondkoelte, en genieten van het werk van Uw handen?

Wij zijn bezorgd.

Om natuur die verschraalt, soorten die verdwijnen, droogte hier en overstromingen elders.

We schamen ons, om onze levensstijl die alles opgebruikt en niets voor de generatie na ons overlaat. Om de opwarming van de aarde.

Om de oorlogen die steeds weer alles verwoesten wat mensen met hun harde werken opbouwen.

We vragen ons af wat we er nog aan kunnen doen.

Hoe doet u dat, scheppen? Moet er een nieuwe hemel en een nieuwe aarde?

Of mogen we nog een tijd op deze oude aarde leven, met de vertrouwde hemel boven ons hoofd?

God, we bidden om ontferming. Voor onze aarde, voor de generatie na ons en voor onszelf.

En voor U. Dat er voor U nog iets overblijft...

Amen

Lezing: [Genesis 2: 8-9](#) en [Genesis 3: 8-13](#)

Lezing: [Mattheus 6:26-32](#)

Overweging

God legt een tuin aan. Daar mag de mens leven. Een omheinde ruimte, een lusthof, afgescheiden van de rest van de aarde. We denken het verhaal te kennen. De mensen aten van de verboden vrucht en werden gestraft. Verbannen uit het paradijs... Hadden ze dat nou maar niet gedaan...

Maar: de kennis van goed en kwaad, dat is de volwassenheid.

Wie nog geen kennis heeft van goed en kwaad is een kind.

Het hoort bij onze volwassenheid om te weten waar onze grenzen liggen.

Om je te kunnen beperken ter wille van een groter goed. Wie geen grenzen kent, is nog niet volwassen en moet tegen zichzelf beschermd worden. Ouders voelen vaak de neiging om de jeugdige onschuld van de kinderen zo lang mogelijk te laten duren, terwijl het kind niet kan wachten om de grenzen te verkennen en te verleggen.

Dat moet, om volwassen te kunnen worden en zelfstandig te bestaan.

Psychologisch werkt een verbod vaak als een uitnodiging. Het maakt het verlangen wakker...en daarmee tevens de groei, en daarmee ook de angst en de schaamte. Het menselijk bestaan is gekleurd door angst en schaamte. Maar die angst en schaamte zijn soms een begin van gedragsverandering. Denk maar aan vliedschaamte, schaamte om vlees te eten, of om nog wegwerpplastic te gebruiken...

God maakt een wandeling in de tuin, en mist zijn troetelkindjes. Ze zijn hem ontgroeid. Ze zullen moeten zaaien en maaien en oogsten, en zweten, en bang zijn dat er niet genoeg voor allen is.

En ze zullen met pijn en gevaar voor eigen leven kinderen ter wereld brengen. En ze zullen bang zijn voor adders onder het gras en voor leeuwen en beren op de weg. Al die dingen die bij de volwassenwording horen.

Maar diep in hun hart weten ze dat er een engel is die de tuin waar ze vandaan komen bewaart.

Er zijn angsten en er is schaamte. We hebben in de gaten dat we naakt zijn. Dat de keizer geen kleren aan heeft.

We zijn met teveel mensen op de aarde. We zijn als sprinkhanen die alles kaalvreten en niets overlaten. En we kunnen ons echt afvragen of we, als de zeespiegel blijft stijgen, straks welkom zullen zijn in Duitsland of Polen.

Wij beschouwen onszelf als de kroon op de schepping. Maar dat staat nergens. De mens is net als de dieren geschapen op de zesde dag en krijgt dezelfde zegen mee. Ook staat er dat de mens koning mag zijn over de dieren en de planten. En dat we de aarde mogen bewerken en bewaren.

Maar de kroon op de schepping is de Sabbat. De Zevende dag. De dag waarop God rust en de dag die de mensen mogen heiligen. De dag waarop we niet hoeven te zweten om de aarde te bewerken, niet hoeven zaaien, maaien en oogsten. De dag waarop we net als God de tijd hebben om in de avondkoelte een wandeling te maken en te genieten van het werk van onze handen.

We zijn vergeten dat niet wij, maar de sabbat de kroon op de schepping is... Zij is de koningin.

Wij denken vaak dat alles om ons draait en dat alles maakbaar is door ons. De Oostvaardersplassen zijn daar een mooi voorbeeld van. We leggen een tuin aan, zetten er een hek en wildroosters omheen, en laten dan de 'natuur zijn gang gaan'. Wildernis... , noemen we dat.

En als de dieren dan vruchtbaar zijn en zich grenzeloos vermenigvuldigen, laten we ze doodhonger en roepen we dat de natuur hard is. We maken er zelfs een prachtige film over. Maar de natuur kent geen hekken en wildroosters. De natuur kent natuurlijke vijanden en natuurlijke evenwichten. Wie wel hekken en roosters neerzet, moet zelf goed zorgen voor het evenwicht tussen de dieren en de planten. En als er geen leeuwen en beren mogen rondlopen, dan moeten we zelf de verantwoordelijkheid nemen om de aantallen te begrenzen. We moeten onze tuin bewerken en bewaren. Wie die verantwoordelijkheid niet neemt, weigert volwassen te worden. Wil onschuldig blijven, schone handen houden. Maar een tuin aanleggen kan niet met schone handen.

Angsten en schaamte... dat hoort bij de volwassenheid. Ze wekken het verlangen naar de voltooiing. Naar de Sabbat, waarop alles rust en in evenwicht is... En daarmee geven ze een richting aan ons spreken en zwijgen, ons doen en laten, onze houding en gedachten.

We hebben van de vrucht van de kennis van goed en kwaad gegeten en we weten dat we sterfelijk zijn. Dan kunnen we ons laten verlammen door angst om niet genoeg te eten te hebben. Door angst dat de wereld vergaat. Door zorgen over hoe we ons moeten kleden als we geen kinderarbeid willen of milieuverontreiniging. Door angst dat we natte voeten krijgen. Door schaamte omdat we weten dat we zelf bijdragen aan die toestand.

We spreken nu over zonde en schuld. Oude kerkwoorden. Maar springlevend. Sommige mensen lijden daar zelfs zo zwaar onder, dat je die woorden in de kerk niet meer mag uitspreken. Om dan vervolgens heel moralistisch te spreken over wat we allemaal moeten doen en laten... en het dan weer niet te doen, etc...

Jezus zegt daar iets over. Kijk naar de volges in de lucht en naar de lelies op het veld.

Nou zijn die vogels altijd druk in de weer. Ze bouwen nesten en vechten met rivalen. Ze maken een hoop kabaal om concurrenten af te schrikken en vliegen af en aan om hun jongen te voeren.

Maar bij al dat werk laten ze zich niet verlammen door angst en schaamte.

Angst dat het niet genoeg is, schaamte omdat ze teveel nemen... daar doen de vogels niet aan. Ze werken hard, en brengen hun jongen groot. God zorgt voor hen... En Salomo ging met al zijn pracht en praal niet gekleed als een van hun.

Angst en schaamte horen bij ons, mensen, maar voor we het weten zijn we er de slaaf van .

Jezus zegt: laat je niet leiden door je angst en je schaamte. Je bent geen slaaf. Je bent vrij. Vrij om in de avondkoelte een wandeling te maken en te genieten van het werk van je handen. Vrij om de Sabbat, de kroon op de schepping, te heiligen. Dan heeft de begeerte naar meer , de neiging om je te laten verleiden, ook geen greep meer op je. Dan kun je de aarde misschien meer met rust laten. En kun je je kinderen en je kleinkinderen zeggen: kijk, dit is het werk van mijn handen. Mijn zweet, mijn arbeid en mijn liefde. Dit de tuin waarin jij morgen zult leven.

Het is heel joods, te zeggen dat wie één mens redt, de hele wereld redt. Met die instelling hoef je je niet te laten verlammen en bij de pakken neer te zitten.

Er zijn mensen die dit oppakken. Boyan Slat bijvoorbeeld, die verzon op school iets moois en maakte daar zijn levenswerk van. Volwassen wordend, probeert hij nu, de rotzooi van de mensheid in de zee op te ruimen. Met een onvoorstelbare positieve gedrevenheid. Hij laat zich niet uit het veld slaan door angst en schaamte, maar door de mogelijkheden die hij ziet. Ook als het even tegenzit. Daar kunnen we een voorbeeld aan nemen.

Als we de Sabbat als de kroon der schepping eerbiedigen, zullen we vrije mensen worden. Geen angst voor adders onder het gras en leeuwen en beren op de weg. Mensen die doen wat moet worden gedaan en wat ze kunnen. Ook als we niet alles kunnen oplossen. Dat kunnen de vogels en de lelies ook niet. Maar zij blijven toch aan de gang. Dat is de dynamiek van de hoop. Dat is niet hetzelfde als optimisme. Optimisme is dat je soms tegen beter weten in denkt dat alles wel goed komt.

En Salomo, met al zijn pracht, ging niet zo mooi gekleed als zij...

Kijk, dit is de tuin waarin jij morgen zult leven...

Amen

Zingen: [Ik weet een tuin](#) (Herman Verbeek)

Voorbeden

Herman Verbeek, schreef het lied 'Ik weet een tuin' naar aanleiding van een krantenbericht over vandalen die in een nacht een rozenperk in het centrum van Groningen hadden vernield.

Hij zei over het lied in een interview:

'De rozen in de tuin in de stad worden het symbool voor de mensen die er wonen. En de stad is wel de hele wereld.

En wie de rozen afsnijdt, snijdt de mensen in hun ziel, snijdt ze af van elkaar, snijdt ze af van de aarde.

Dan is er troostherstel nodig. Én een tuinman die de gewonde rozen verbindt en de wonden weer geneest.

Maar ook: de rozen met elkaar verbindt tot een veelkleurige bos bloemen. En ook: de rozen weer verbindt met de tuin, de aarde, de stad.

Wie die tuinman is?

Misschien de tuinman van wie verhaald wordt hoe hij voor de mens een tuin aanlegde in Eden. Misschien de man van wie Maria Magdalena dacht dat hij de tuinman was. Maar het lied gaat verder: misschien moet ik het wel zijn – en jij met mij. Ieder met zijn eigen gaven om daarmee allen van dienst te zijn. (Einde citaat)

Laat ons bidden tot die tuinman:

Jij die de aarde geschapen hebt
als een tuin om in te leven voor álle schepselen,
niet alleen voor vandaag,
maar ook voor morgen en overmorgen
voor alle eeuwen;
help ons die tuin in stand te houden,
voor elkaar en voor onze kinderen en kindskinderen.

Wees ons geweten
dat wij het goede doen en het kwade laten;
dat wij de aarde gebruiken naar haar bedoeling
en haar niet plunderen.

Wij bekennen en erkennen dat de aarde door ons handelen
te lijden heeft,
dat er, mede door ons toedoen, steeds minder bijen en vogels zijn,
verdreven door de oprukkende stad, vergiftigd door pesticiden,
dat de poolkappen wegsmelten door onze energiehonger,
dat vissen en zeevogels stikken in onze plastic soep.

Laten wij een ogenblik stil zijn,
om te denken aan die tuin, waarin we mogen leven
en waarvoor wij verantwoordelijk zijn.

...

Wij gedenken vandaag ook de bevrijding van Nederland, nu 74 jaar geleden,
na 5 jaar van onvoorstelbaar geweld, van onvoorstelbaar leed.

Laten we een ogenblik stil zijn,
om te denken aan het grote goed van de vrijheid,
aan de grote offers die daarvoor gebracht zijn,
aan de ontelbare slachtoffers van dat onmenselijke regime.
En aan de miljoenen mensen die nog steeds lijden onder
oorlog en geweld,
aan mensen die nog steeds niet in vrijheid leven.

...

Laten wij tenslotte een ogenblik stil zijn voor onze eigen gebeden
en voor wat in het gebedenboek is opgeschreven.

...

Dank voor het leven,
dank voor jouw tuin,
dank voor jou.

Amen

Psalm 84 (uit 150 Psalmen vrij, Huub Oosterhuis)

Dat prachthuis dat daar staat,
op Groene Heuvel
wijdgevlugelde schaduwrijke waranda's
hoge ramen diepe kamers
dat Huis van jou waar alles welkom is, waar alles woont –
de mussen mogen mee aan tafel
de zwaluw vlecht haar nest onder de goot
ik ben een van haar jongen
Onrustig is mijn hart, onstuimig heb ik naar deze plek verlangd.
Mensen waar ook geboren, weten niet wat hen drijft, gaan op reis naar jou toe.
Dwars door leeg land wateren over, zwarte, door wouden
over De Bergkam, over de top blindelings gaan ze.
En dan op een dag, daar staan ze. Mogen wij hier zijn? Je mag.
Slaan ze hun tenten op tussen jouw ceders, onder jouw eiken
liggen languit in hoogwuiwend gras – verzaligd.

Liever één dag vlak bij jou dan duizend ver van je weg
liever één dan duizend ver van je weg.

Zegen

Moge de zegen van de Eeuwige ons dragen
tot het woord van ons leven ten volle is uitgesproken.